

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars tertia, hoc est:
Tractatio evangeliorum tam dominicalium, quam
festivalium, ad recte se sub variis tentationum generibus
gerendum, disposita**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126133)

Hæc iterum hodierni Evangelii idea est, quam in Exordio hoc præmittere volumus. Jam ad meditationem Passionis Dominicæ nos conferemus, cujus Propositio trimembris est:

- I. Christi contristatio.
- II. Apostolorum litigatio.
- III. Status futuri prænnunciatio.

J. J.

Exegesis.

Nullum est gaudium, sine dolore, tri-
to proverbio dicitur. Id Christo Ser-
vatori nostro accidit. Sicut enim in præ-
cedentibus audivimus, ardenti flagravat
desiderio, discipulis suis valedicendi, &
cum iisdem agnum Paschalem comedendi:
Sed gaudium illud non diuturnum
fuit. Cum enim accumberet cum duode-
cim, & proditorem suum coram conspi-
ceret, turbatus est Spiritu, tristissimâ usus
querelâ, hisce verbis: Amen, Amen dico
vobis, quia unus ex vobis tradet me, ma-
nus tradentis me, mecum est in mensa.

Hic notemus

I. Ipsam querulationem, quam Evange-
listæ describunt

1. Ratione temporis. Cum enim JESUS
hæc dixisset, intellige, vos mundi estis, sed
non omnes, & videbar, Judam hæc om-
nia despiciere, valdè perturbatus est, &
nihilominus in ejus commodum peculia-
rem actionem instituit, tentans, utrum
ipsum ad frugem reducere possit. Non
enim delectatur morte morientis, Ezech.
35. v. 32. idèd dissimulat peccata homi-
num propter pœnitentiam, Sap. 11. v. 24.

sed apprimè cavendum est, ne divitiis bo-
nitatis ejus, & patientiæ & longanimita-
tis contemnamus, Rom. 2. v. 4. Tàm cito
enim irasci potest, quàm miseri, & ira
illius in peccatores non desinit, Sir. 5.
v. 71.

2. Ratione ponderis, quod observabis,
considerando

1. Contristationis modum, turbatus enim
est Spiritu (ἐταράχθη h. e. tanto dolore
perculsus est, ut eum abscondere non
potuerit, & vehemente r animum ejus an-
xit, quod nocentissimum ejusmodi co-
lubrum in sinu quasi suo foverit, & prodit-
torem suum hæcenus commensalem alue-
rit. Non leviter enim mordere solet,
quando pro beneficiis è fido pectore pro-
fectis, nil nisi ingratitude recipimus,
Si inimicus meus maledixisset mihi, susti-
nuissem utique. Tu vero quasi ordinis
mei dux meus, & notus meus, Psalm.
55. v. 13.

Hoc probè tenendum est. Adhuc ho-
die identidem in magnam animi pertur-
bationem & tristitiam conjicimur, aut, ra-
tione commissorum peccatorum, quæ
animum nostrum angunt, aut quod clan-
destinum animi scrupulum habeamus, ra-
tione multarum miseriarum, quibus ab
utero matris usque in sepulchrum subje-
cti esse tenemur. Cibabat enim nos Deus
pane lacrymarum, & potat nos lacry-
mis copiosè, Psal. 80. v. 6. Sed confi-
dite, Dilecti! JESUS socius noster factus
est, & perturbatione suâ, Ordinem mœ-
storum sanctificavit, ut Deum diligen-
tibus omnia in bonum cooperentur,
Rom. 8. v. 28. & cum venerit tempus
refri-

refrigerii, Act. 3. v. 20. omnis nostra tristitia in gaudium vertetur, Iohan. 20. v. 20. Dominus enim absterget omnem lacrymam ab oculis nostris, Apoc. 7. v. 17. ut cum Iubilatione melsuri simus, quæ in lacrymis seminavimus, Psalm. 126. v. 5.

2. *Verborum sonum.* Amen, Amen, dico vobis, quia unus ex vobis tradet me, manus tradentis me, mecum est in mensa.

O quoties adhuc hodie accidit, ut Christiani Parentes, Patres. & Matres familias Judam suum in mensa alant? Hi sunt sive filii degeneres, qui beneficia à parentibus accepta non agnoscunt, iisque amaritudo Spiritus sunt, ut Esau, Gen. 27. v. 41. & Abfolon, 2. Sam. 15. v. 30. seqq. sive infidelia famulitia, quæ cum Dominis mensæ accumbunt, ex eadem patinâ edunt, & sæpè beneficiis liberorum fruuntur, attamen ingratitude eorum tanta est, ut heros & heras contumeliis proscindant, imò si vitam eorum & opes cum sanguine perdere possent, non intermitterent, veluti exemplum Zibæ demonstrat, 2. Sam. 16. v. 4.

Hæc magna injuria est: Sed quicumque eam experiuntur, exemplo Christi se solati poterunt, qui idem à proditore suo Judâ, quem multis iisque amplissimis beneficiis affecerat, expertus est. Tandem certissima pœna ingratos illos cuculos manebit. Non enim bene erit beneficia non compensanti, Siracid. 12. v. 3. Verè enim cum Juda tandem ad restim deveniunt, si non eo modo, tamen ita ut maledictione pedissequâ infestentur per omnes dies vitæ suæ. Sir. 3. v. 7. Prov. 27. v. 13.

Docet verò nos Christus exemplo suo, quod perturbationem in animo non fovere & abscondere, sed in sinum fidi amici effundere debeamus, Vox enim amici vox Dei, Prov. 16. v. 24.

II. *Discipulorum perturbationem*, quam declarant

1. *Externo dolore.* Contristati enim valdè, adspiciebant ad invicem discipuli. Nos exemplo eorum instructi, si verbi Præcones de impœnitentiâ & securitate hominum conquerentes audiamus, non insuper id habeamus, aut ludibrio & risui exponamus, sed ex animo gemamus & doleamus, super cunctis abominationibus, quæ in mundo hoc maligno perpetrantur, Ezech. 9. v. 4. Hoc ita Deo arridet, ut sæpè hoc ipso permoveatur ad parcendum toti urbi, imò integræ regioni. Convertimini ad me, in toto corde vestro, Joel. 2. v. 12. seqq.

2. *Animi angore.* Animi enim angebant sese. Hoc bonum est indicium. Filii hujus seculi illudunt peccatum, Prov. 14. v. 9. nullus est qui doleat, & agat pœnitentiam, super peccato suo, dicens, quid feci? Jer. 8. v. 6. Verùm, qui sincero sunt corde, de peccatis contristantur, dicentes cum Jobo: Si erravi, & iniquitatem locutus sum, ultra non addam, Job. 34. v. 32. Hæc optima est respicientia. Si impius egerit pœnitentiam, non morietur, Ezech. 18. v. 21.

Quem verò legis Præcones non possunt ad mentis angorem permovere, hîc in tempore gratiæ, illum aliquando dolores infer-

infernī circumdabunt, Psal. 18. v. 6. Esa. 66. v. 24.

3. *Verborum tenore*, ipsi enim cœperunt quærere inter se, quis esset ex eis, qui hoc facturus esset. Et cœperunt singuli dicere, Nunquid ego sum Domine?

Hic egregium exemplum habemus, quomodo conciones verbi divini non superficialiter, ut plerisque familiare est, audire debeamus, sed cum verâ animi devotione, ut conscientiam nostram examinemus, si peccata & flagitia ex suggestu reprehendantur, dicentes: Nunquid ego sum? Ejusmodi conscientiæ Examē multos ad pœnitentiam perduxit, qui aliàs in damnationem incidissent. Qui auditores verò verbi sunt, non verò factores, comparabuntur viro, consideranti vul-tum nativitatē suæ in speculo, Jac. 1. v. 23. ideoque nullum hinc emolumentum capiunt, sed verbum quod audierunt, nec fecerunt, judicabit illos in die novissimo. Joh. 12. v. 48.

III. *Proditoris manifestationem*, factam à Christo

1. *Generatim*, ubi observandum

1. *Indicium*. Dicit enim Dominus: Unus ex Duodecim, qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.

Apostoli erant lumina mundi, Matth. 5. v. 14. sed non sine delicto fuerunt, quin imò ex illis unus Diabolus factus est, Joh. 6. v. 70. Id adhuc nobis inservire debet, ne efferamur, sed cogitemus: Si in viridi ligno hoc factum, in arido quid fiet, Luc. 13. v. 31.

2. *Supplicium*. Filius quidem hominis

vadit, sicut scriptum est de illo. Væ autem homini illi, per quem Filius hominis traditur: bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.

Quando Christus væ clamat, non vanum id est. *ῥήματα* enim ejus sunt *ῥαγάματα*, Ezech. 37. v. 14.

Atqui adhuc hodie per Ministros suos væ annunciat, quando eosdem in suggestu sistit, ut quasi tubam exaltem vocem & annunciet populo transgressiones eorum, Esa. 58. v. 1. ubi sanè quandoque dicitur: Væ vobis, viri impii, Sir. 42. v. 11. quod non minus efficax est, ac si Dominus ipse clamaret. Qui enim vos audit, me audit, Luc. 10. v. 16. Hinc meritò stimulum ejus in conscientia sentientes cum Væ respondeamus: Væ nobis, qui adeò peccavimus! Sic jucunda orietur Echo, & Deus ad misericordiam permovebitur. Irritata enim est anima ejus super miseria Israelis, Jud. 10. v. 16. Sap. 4. v. 15. Psal. 55. v. 23.

3. *Frontispicium*, Iudæ Proditoris. Cæteris enim discipulis Dominum alloquentibus & quærentibus: Nunquid ego sum Domine? ipse totus exhorrescere debuisset, sed perfriatâ fronte quærit, quasi nihil ad se attineret: Nunquid ego sum Rabbi!

Hic ingenium omnium hypocritarum nobis depingitur, qui animum suum malè feriatum pulchrè celare norunt. Sed seipso fallunt, Væ, qui profundi estis corde, Esa. 29. v. 25. Insipientem enim esse oportet, qui Dominum celare audet consilium suum, Job. 42. v. 3. cujus oculi multò lucidiores sunt ipso Sole, Sir. 23. v. 27.

2. *Speciatim.* Magis enim ad speciem descendit, discipulisque reliquis peculiaria indicia præbet, ex quibus hominem hunc nefarium & ingratum deprehendere debeant.

Ubi consideranda

1. *Petri cura.* Innuit enim Johanni, qui supra pectus Jesu recumbebat, quia diligebat eum, ut exquireret, quis esset, de quo Jesus diceret, quod se traditurus esset.

Conspicimus hinc, quod & unus ex Apostolis majori zelo præditus fuerit, quam alter. Johannes recumbebat supra pectus Jesu, sed non tanto fervore rem agebat uti Petrus, sed per eum ante commonendus erat, quam proditorem investigaret. Ita dona diversa sunt, ut alius nutu suo plus efficiat, quam alius objurgationibus & imprecationibus. Sed Auditores dissimiles sunt. Johannes acturum animadvertit, ubi Petrus innuit. E contrario alii reperiuntur, qui fulgura si minitentur, despiciunt. Percussisti eos, & non doluerunt, Jer. 5. v. 3.

2. *Christi tinctura.* Ubi enim Johannes quærit, Domine, quis est? Ecce, Dominus os panis intingit, sine dubio embammati, quod juxta agnum Paschalem comedere tenebantur. Et cum intinxisset panem, dedit Judæ, Simonis Iscariotæ. Tum sentit Judas, quod manifestus esset, ideo post buccellam introivit in eum Satanas, non quod per buccellam hanc Satanas ipsi comedendus exhibitus fuisset: sed quia hoc ipso, quod Dominus eum manifestaverat, eò magis exasperabatur pessimum suum propositum in rem ipsam deducendi.

Hic ideam habemus eorum, qui indignè sacrâ cœnâ utuntur. Licet enim & illi corpus & sanguinem Domini accipiant, cum pane & vino benedicto, attamen non ipsis ad vitam, sed in judicium & damnationem cedit. Hic verò corpus & sanguis Christi minus in culpâ est: sed illi ipsi, qui illotis manibus & lævo corde corporis & sanguinis Dominici participes se redderunt, 1. Cor. II. v. 27.

3. *Judæ ruptura.* Dixit enim ei Jesus: Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant, quia oculos habebat Judas, quod dixisset ei Jesus: Eme ea, quæ opus sunt nobis, ad diem festum. Non enim precario Christo quicquam dabatur, quæ edere volebat, emere tenebatur. Alii putabant, commonefacere eum Christum, hoc ipso, ut egenis aliquid daret. Verum Judas melius cæteris omnibus intelligebat, ideo itacundiâ percitus abibat, ejus exequendi gratia, quod sibi proposuerat. Ubi Evangelistæ non sine causâ addunt: Erat autem nox. Utique Judas nox occupavit, ut lucem vitæ non amplius cernere potuerit, sed à Christo ad Diabolum se contulerit, & è cælo in infernum prolapsus fuerit, in quo hæctenus ignis tormenta passus est, & ulterius patietur in æternum.

Videmus hic ingenium filiorum hujus seculi, quod libenter in abscondito & in tenebris degant. Omnis enim, qui malè agit, odit lucem, Iohan. 3. v. 20. seqq.

Inte-

Interim tamen nihil adeo absconditum est, quod non manifestum fiat, quod si in hoc mundo id non accidit, certe die fiet novissimo, ubi Dominus illuminabit abscondita tenebrarum, 1. Cor. 4. vers. 5.

De Secundo.

Digrediemur nunc ad alteram partem. Apostolorum litigationem contemplaturi. Ubi notanda

1. *Ipsa litigatio.* Ubi describitur
 1. *Tempus.* Verba enim antecedentia indicant, contentionem hanc factam esse Hierosolymis, in cœnaculo strato, ubi Servator cum discipulis agnum Paschalem comederat, & simul sacram Cœnam instituerat. Ideo merito aliis, iisque melioribus cogitationibus occupati esse debuissent. Verum hoc non attento, Diabolo morem gerunt, & de prerogativa contendunt.

Videmus hęc, Diabolum eo tempore, quando homo ad devotionem se parat, plerumque negotiosissimū esse, & prohibere, quo minus semen verbi divini in cordibus germinet, radices agat, & fructum producat, dum aufert, quod seminatum est, Matth. 13. v. 14.

2. *Cæsus.* Facta enim hæc contentio est inter Apostolos, qui in vana hac persuasione hætenus fuerant, Dominum & Magistrum suum terrenum Regnum inchoaturum, Herodem & Pontium Pilatum abrogaturum, eorumque sessiones sibi distributurum esse, adeo ut hunc Pro-Regem, illum Cancellarium, istum Consiliarium intimum constitueret, ideo de proœdria in

Regno Christi terreno quod sibi imaginabantur, disceptant.

Hic conspicimus nimiam Apostolorum ruditatem, & simul discimus, quod & inter sanctos ejus nemo integer sit, Job. 15. vers. 15. ideo nemo viribus naturalibus confidere, sed semper in vera animi humilitate vivere debet, cum Paulo dicens: Gratia Dei sum, quod sum, 1. Cor. 15. vers. 10.

3. *Scopus,* quem intenderunt, nempe quis illorum videretur esse major. Quis piscatores hosce tanta ambitione percitos fuisse autumasset? Declinate hoc vitium Dilecti! Et in mansuetudine opera vestra perficite, hoc superat omnia, quæ ab hominibus diliguntur, aut desiderantur, Sir. 3. v. 18.

II. *Secuta placatio.* Ubi ipsis explicat

1. *Regni sui discrepantiam.* Inquit enim: Reges mundi dominantur, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic. Hic audimus, quale Servator Regnum habeat, nempe non terrenum, quale Judæi sibi imaginantur, sed spirituale, quod per spiritum oris tui, verbum & Sacramenta propagat, dispertitque Regni sui consortibus, justitiam, pacem, & gaudium in Spiritu sancto, Rom. 14. v. 17.

Quicumque igitur pecuniam & opes apud Christum quærit, ille nescit, quid quærat, nec intelligit, quale Christus Regnum habeat. Ideo spiritualiter affectos nos esse, & terrenas concupiscentias abnegare oportet, si membra & Regni ejus consortes esse velimus. Amicitia enim hujus mundi, inimicitia est Dei, Jac. 4. vers. 4.